



UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

ALAPITOTTA: JÓZAN MIKLÓS

Szünidei gondolatok

Mire ezek a sorok nyomdafestéket látnak, iskolás növendékeink túl lesznek már a vizsgákon, összefoglaló ismétléseken, érettségien, már ki melyiken, s útnak indulnak a megérdemelt pihenés felé. Háború van, megnehezedett az időnek járása felöttünk, de azért a felnőttek jó része is nyaralni indul nemsokára. Néhány hónapig csendesebb lesz egyházközségünk Koháry-utcai irodája, s talán még a templom is. A templom látogatását mindig hangsúlyoztuk s minden alkalmat megragadtunk, hogy rámutassunk, milyen helytelen az az újabb időben — e század eleje óta — lábrakapott felfogás híveink között, hogy mi, haladó vallás vagyunk, a józan ész alapján állunk, épen ezért elég, ha meggyőződésünket az unitárius egyházhoz való tartozás törvényes külsőségei között gyakoroljuk s a templom és az istentiszteletek látogatása szükségtelen. Harcoltunk és harcolunk ez ellen a felfogás ellen minden rendelkezésre álló alkalommal, mert hiszen istentisztelet és vallásos gyakorlatok nélkül hitünk világnézetté, bölcsészeti elvvé, száraz rendszerré silányul. A vallás nem elmélet, hanem élet. „Nem mindenki, aki mondja: Uram, Uram, megyen be a mennyeknek országába, hanem aki cselekszi az én mennyei Atyám akaratát” — mondja Jézus Krisztus, a mi mennyei Atyánk akaratát a Vele való társalkodásban, imádkozásban és istentiszteletek hallgatása közben ismerjük meg. Nálunk az istentiszteletek látogatása még szinte fontosabb, mint más felekezeti keresztény testvéreinknél, mert a római katolikusok otthon is pergethetik a rózsafüzért, a reformátusok és lutheránusok templomon kívül is olvashatják a Bibliát, mi unitáriusok azonban rózsafüzért nem használunk, a Bibliát pedig nem szavaiban, hanem szellemében tartjuk vezérfonalunknak, ami az otthoni bibliaolvasást a mi számunkra körülményesebbé teszi, mint mások számá-

ra, s így, attól félünk, híveink ritkábban is gyakorolják azt.

Bármennyire harcolunk is azonban istentiszteleteink látogatása mellett, mégis teljes megértéssel fordulunk azok felé, akik szünidőre mehetnek s így istentiszteleteinket átmenetileg nem látogathatják. Ez az év olyan nehéz, izgalmas, testet és lelket fárasztó volt legtöbbünk számára, hogy a pihenés most még inkább ráfér minden emberre, mint a béke éveiben.

Mikor azonban jó nyaralást kívánunk kedves atyánkfiainak, szeretnők megkérni őket, hogy azért unitárius voltukról ne feledkezzenek meg. Ha Székelyföldre mennének nyaralni, ott bőven találnak unitárius templomot, látogassák hát az istentiszteleteket buzgón. Az istentiszteletek látogatásával egyrészt saját lelkük békességét és tökéletesedését szolgálják, másrészt pedig nem mutatnak rossz példát gyermekeiknek s nem utolsó sorban azoknak a székely unitáriusoknak, akik sokszor megbotránkozva tárgyalták egymás között, hogy a falujukban nyaraló pesti, vagy más nagyvárosi unitáriusok a templom felé se mentek az egész szünidőn át.

Akik olyan helyre mennek nyaralni, ahol a közelben nincs unitárius templom, azokat nyugodt lelkiismerettel bátorítjuk, hogy látogassanak hát más keresztény istentiszteletet. Római katolikus testvéreink pontosan előírják, hogy a katolikus hívő, ha nincs a közelben katolikus templom, látogassa első sorban a görög katolikus templom, látogassa első sorban a görög katolikus templom, látogassa első sorban a görög katolikus templom, látogassa első sorban a görög keletit. Tovább nem terjed a látogatható templomok száma. Mi, unitáriusok nem teszünk semmiféle megszorítást sem ezen, sem más téren. Nyugodt lélekkel bízunk rá híveinkre, hogy — ha nincs unitárius templom nyaralásuk közelében, — milyen keresztény templomot látogassanak. Mind-

össze azt kérjük kedves atyánkfiaitól, vigyenek magukkal olyan unitárius tartalmú olvasmányokat, amelyek időről-időre való lapozgatása az unitárius nézőpontot emlékezetükbe idézi. Különösen is kérjük, hogy küldessék maguk után az Unitárius Értesítőt, mert az itthoni egyházi híreket abból megtudhatják s olvasmányaiból esetleg lelki épülést szerezhetnek.

Ha már a nyári egyházközségi híreket megemlítettem, hadd mondjak valamit arról is, hogy az előre nem látható események mellett milyen valószínű hírek azok, amelyek kedves atyánkfiait érdekelhetik. Egyházközségünk vezetősége a most következő nyár tartama alatt szeretné megoldani templomunk restaurálásának régóta húzódó kérdését és orgonánk kibővítését. Templomunk újrafestése, a villanyvilágítás modernizálása, a huzalok falba tétele, új lámpák, a mi szép templomunkhoz találó stílusú függők beállítása régóta húzódó problémája egyházközségünknek. Sajnos, hogy éppen a legnehezebb időben, háború alatt kell ezeket az átalakításokat végeznünk, s annál sajnálatosabb ez, mert az anyagárak ma sokkal magasabbak, mint amilyenek voltak a béke éveiben, míg a rendelkezé-

sünkre álló anyagi fedezet a béke évei óta nem emelkedett. (Az egyházi adót nem emeltük, házaink bérjövendelmét pedig a hatósági rendeletek következtében nem is emelhettük.) Mégis el kell végeznünk ezeket az átalakításokat, mert az anyagihiány nőttön nő, s féltő, hogy még a háború esetleges közeli befejezése után is éveknek kell eltelniök, amíg a gazdasági élet a normális kerékvágásba visszatér s a lerombolt városok újjáépítése olyan anyagmennyiséget fog igényelni, hogy templomunk átalakítására esetleg évekig nem is gondolhatunk.

Az orgona átépítését egyházközségünk közgyűlése már megszavazta, hátra van még, hogy a Kolozsvártt székelő főhatóság is helybenhagyja határozatunkat.

Őszintén reméljük, hogy ősszel hazatérő atyánkfiai egy megújított, szép templomba jönnek majd istentiszteletre, melyben a mai és fővárosi igényeknek megfelelő orgona fogja Isten dicséretét szolgálni. Adja a Mindenható, hogy így legyen! Ugyancsak az Ő áldását kérjük szünetidőre távozó hűveinkre, hogy térjenek majd vissza megújult erővel és egészséggel.

Szent-Iványi Sándor.

H Ő S E I N K

Nemrégiben ünnepeltük hősök napját. A két világháború között kegyeletes ünnepünké vált a hősök napja, s az volt most is. Mégis érezhető különbség mutatkozik a mostani világháború előtti hősök napja, és a ma ünnepelt hősök napja között. Akkor a hősök napja csak emlékezés volt. Az ismeretlen katona eszmévé magasztosult képe lebegett szemeink előtt, elvesztésük miatt fájó sebeink már behegedtek, az apa, férj, fiú nélkül maradt családok valahogy megtalálták helyüket a béke éveiben. Ma: itt a szemeink előtt születnek a hősök. Ma: mindennapos aggodalmunk, imádságunk és zokogásunk övezi odakint harcoló hőseinket. Ma a hősök kérdése nem eszmévé tisztult emlékezés, hanem égő probléma, mellyel minden keresztény embernek szembe kell néznie.

Első pillanatra úgy tetszik, hogy a háború kérdésére a kereszténységnek régóta kész a felelete:

Minden elemista tudja, hogy Jézus Krisztus nem akart vérontást s követőit is óvta attól. Jézus semmiféle erőszakot nem helyeselt. Ugyanakkor azonban kétségtelen jeleit látjuk annak is, hogy a különbséget, mely az ő világa és a mi világunk között tátong, tisztán látta. A sok közül vegyünk csak egyetlen egyet s nézzük meg, mit jelent az. János evangéliuma XVIII. részének 36-ik versében ezeket feleli Jézus Pilátusnak: „Az én országom nem e világból való. Ha e világból való volna az én orszá-

gom, az én szolgálaim vitézkednének értem, hogy át ne adassam a zsidóknak. Ámde az én országom nem innen való”.

Két ország áll itt szemben egymással, két világ. Jézus világának alaptörvénye a szeretet, az igazság. Az ő országában nincsenek elnyomottak, ravaszul kijátszottak, a hatalom birtokában levőktől kisémmizett egyének és népek. Az ő országában nincs háború sem, mert szükség sincs a háborúra, s aki mégis háborút kezdene abban az országban, az méltó az ítéletre, mert csupán saját vérszomja, türelmetlensége, meg nem fékezett indulata miatt kezdene harcot.

Jézus országa azonban, sajnos, nem a mi országunk. Nálunk vannak elnyomottak, vannak a hatalom mámorában elbizakodott szívtelen emberek és népek, melyek az alájuk kerültől megtagadják az emberi élet leglényegesebb követelményeit is. S nálunk van háború.

A háborúk nem ott kezdődnek, ahol az első fegyvert elsüti valaki, még ott sem, amikor a hadüzenetet a követek átadják az egyes kormányoknak. A háborúk ott kezdődnek, ahol a béke társadalma elmulasztja országából Jézus világát formálni ki.

Amikor már a háború kitört, késő a pacifizmus, a békevág, a kereszténységre és Jézus Krisztusra való hivatkozás. Addig kellett volna ezekre hivatkozni, amíg béke volt. Addig kellett volna kereszténnyé lenni, amíg ezt megtehettük

volna. Addig kellett volna Jézus országát megvalósítanunk magunk között, amíg ez hatalmunkban állott.

Igazságtalan dolognak tartom, hogy rendszeresen azok vádolják a kereszténységet a leghangosabban a háború miatt, akik maguk soha egy lépést nem tettek a kereszténység megvalósítása érdekében, akik soha templomba nem jártak, akik ellenkezőleg, a béke éveiben a legnagyobb cinizmussal szolgálták a maguk önző érdekeit vagy legjobb esetben is közönyösségükkel tették hatástalanná a keresztény próbálkozásokat. Akik tehát a legnagyobb mértékben hibásak abban, hogy Jézus világa és a mi világunk még ma is két egymástól távoleső világ.

Azok viszont, akik jó keresztények voltak a béke éveiben is, most látszólag csodálatosképen nem tiltakoznak a háború ellen, hanem teljesítik kötelességüket, amit hazájuk vár tőlük. Mert tudják, hogy — bár Isten szíve vérzik a kiontott vér láttára, és hogy Jézus inkább ismét meghalna az igazságért, ha ezzel meg nem történtté tehetné mindezt, ugyanakkor azonban atyai és testvéri szeretettel tekintenek azokra

hősökre, akik kötelességük teljesítése közben halott hőskké válnak. Mert bizony, ha a kereszténység olyan egyszerű parancsokat adna, hogy: ti pedig fegyvert ne fogjatok, ne is védekezzetek, hagyjátok kiirtatni magatokat, családokat, nemzeteket, magát a kereszténységet is, — akkor furcsa világra virradna rövidesen a föld: a gonoszak uralkodnának és jóknak még irtmagja sem maradna sehol.

Ha e világból való volna az én országom, az én szolgálóm vitézkednének értem — mondja Jézus. Sajnos, mi nem vagyunk az ő világából valók, bár vannak sokan, akik közelednek már hozzá, akik azt szolgálják — ha gyarló módon is — már most is. Ezekért és az igazságért ma kell vitézkedni ebben a világban. Minden imádságunk legyen az érettünk, hazánkért és igazságunkért vitézkedőkkel, hogy óvja meg Isten drága életüket, mi magunk pedig készítsük már most az utat, mely a háború után egy igazságos, szereteten és megértésen alapuló világhoz vezet, Jézus világához, melyben szükségtelen a háború.

Sz. I. S.

A róvott botok

Két hete volt már Erzsike nagyapóék vendége Székelyországban. Ebben az évben hamarabb végződött a tanítás, mint máskor, s ahogy a tiszta, kitűnő bizonyítványát megkapta, szülei felpakolták a leánykát s levitték Székelyföldre, nagyapóékhoz.

— Hadd kapjon egy kicsi színt azon az áldott falusi levegőn — mondta az édesanyja, — hiszen amugyis pópista képű, sápadt leányka volt mindig, s ebben az évben aztán egészen elszíntelenedett.

Hát nagyapóéknál aztán lehetett színt kapni az embernek, azaz a gyermeknek, az már biztos. Fent állott a házikója a falu felett, az erdő szélén. Olyan édesen éles volt arrafelé mindig a levegő, hogy ha beleszipantott az ember, jött, hogy poharat kérjen s belemerítsen, hogy még nagyobb kortyokban ihasson, mint valami kútba hullt madártejéből. Olyan vidáman sütött a nap folyton, hogy az ember kényeskedő sóhajjal fordította feléje a másik oldalát is, ha már az egyik jól megsült, s Erzsike úgy érezte ilyenkor magát, mintha sárga dinnye volna, melyet nagyapó a másik oldalára fordít, hogy az is átpiruljon, sárguljon, édesedjék. Alig egy lépésre bent az erdőben piros fejű földi eprek kandikáltak ki itt is, ott is, érdes sötétzöld leveleik mögül s még csak le se kellett hajolni értük, elég volt, ha az ember hasra feküdt s úgy csipegette le közülük a legérettebbeket. S aztán, — de ezt már csak nektek sugom meg, gyerekek, titokban! — nagyapóéknál nem kellett sorbaállani sem tejért, sem tojásért, még vajaskenyérért sem, bizony, mert ott volt minden — legalább is az Erzsike számára.

Sőt, ha már a sorbaállásról beszélünk, hát nagyapóéknál épen fordítva volt mindez, mert valósággal a tej, meg a tojás állott sorba, hogy kellesse magát. Legalább is így érezte ezt Erzsike, mikor esténként látta a legelőről tele tőgyekkel hazatérő teheneket, amint az istálló ajtajában meg megállva, visszatekintgetve s hivogató, szelíd bögéseket hallatva várták, hogy megfejjék őket, — vagy amikor a délelőtt meleg csendjébe egyik tyúk a másik után hirtelen belekotkodácsol s addig el nem hallgatott, amíg frissen tojt tojását fészkeről el nem vitték.

Hát szóval Erzsike bőven részesült minden földi jóban, mindene megvolt, amit csak szeme szája kívánt, s arca nemcsak színt kapott ez alatt a két hét alatt, de szépen ki is gömbölyödött.

Épen ezért egészen elcsodálkozott, amikor egyik este épen naplemente tájban, nagyapó kivette a szájából a pipát s így szólott hozzá:

— Erzsók, Erzsók, — mert így szólította őt nagyapó — nem hiányzik neked valami?

— Nekem, nagyapó? — csodálkozott el Erzsike. — Nekem igazán nem, köszönöm szépen.

— Hm. — mondta nagyapó. — S hát nem hiányzik?

— Nem, — ismételte meg Erzsike s még a fejét is megrázta hozzá.

Nagyapó nem szólott többet, csak szívta a pipáját, elgondolkozva. Erzsike is csendben maradt egy ideig, de aztán, mikor már Ágnis, a szolgáló is bevitte a frissen fejt tejet az istállóból a konyhába

s mentében orrukba csobbantotta a frissen fejt áldott ital édes illatát, nagyon furni kezdte az oldalát a kíváncsiság s megkérdezte:

— Miért, nagyapó?

— Há? — riadt fel nagyapó a gondolataiból. — Hogy miért? Nono, hásze csak kérdeztem.

— Mégis, nagyapó. — Unszolta Erzsike. — Mi hiányozhatnék nekem?

— No hát sok minden hiányozhatik az embernek, sok minden — Vélte nagyapó.

— Itt? — tamáskodott Erzsike. — Hiszen itt minden van. Látná csak nagyapó Pesten, hogy ott milyen híg a tej, amikor — van. Milyen ízetlen kenyér. Milyen.

— Ejnye nó, ejnye nó! — zsémbelt nagyapó. — Nem efélére gondoltam én, hallod-e.

— Nem efélére? Hát mifélére?

— Nem csak kenyérral él az ember, igaz-e?

— Igaz, igaz, — ismerte be Erzsike. — Mégis, mire gondol nagyapó?

— Hát, természetesen azt, az Isten házára. — Húzta a szót nagyapó. — Nem hiányzik neked a templom?

Valljuk meg így egymás között, Erzsikét nagy csalódás érte, amikor ezt hallotta. Már-már azt kezdte gondolni, hogy valami jóféle tálbafőttről, vagy rétesről kerül szó s már előre nyalogatta gondolatban a szája szélét. De hát a templom!

— Voltam én templomban eleget, amíg iskolába jártam, — mondotta kicsit durcásan.

— Netene! — torkolta le nagyapó. — Templomban soha sem lehet eleget az ember. Mit szólnál hozzá, ha hirtelen azt mondaná neked a Jóistenke: most már eleget ettél ebben az évben, Erzsóka, a hátralevő hónapokban ellehetsz evés nélkül is.

— A Jóistenke ilyet nem mond, — böleselkedett Erzsike, — mert a Jóisten tudja, hogy táplálékra minden nap szükségünk van.

— Abbiza, — hagyta rá nagyapó. — De a Jóisten azt is tudja, hogy lelki táplálékra éppen olyan szükségünk van, mint testre.

Erzsike meghökkent egy kicsit. Hiszen igaz, hallott ő ilyeneket eleget odahaza, tiszteletes bácsitól, tanító nénitől, szüleitől. De hát úgy vette ő azt, hogy a templomba menetel is olyan kötelesség, mint az iskolába járás s amikor vakáció van, akkor vakáció van és punktum. S ráadásul még hogy éppen nagyapó hozza elő neki ezt a kérdést, aki pedig mindig morgott, ha könyvet vett a kezébe, akárcsak meséskönyvet is: Ne rontsd mindig a szemedet, gyermek, eleget tanultál Pesten! Nem tudta, mit mondjon, inkább hát hallgatott.

Nagyapó is hallgatott egy ideig, egyszer csak megszólalt azonban. S olyan különös, rekedtes volt a hangja, hogy Erzsike ijedten rezzent össze a halatára.

— Te leánka! — mondta nagyapó. — Még so-hase kérdezted, hogy miért lakunk mi idekint, az erdő alján, mikor pedig mindenki más lent lakik a faluban. Nem kérdezted, de ha kérdezted volna

sem mondtam volna meg neked — máskor. Most mégis elmondom. Ne ked — elmondom. Öreg vagyok már, ki tudja, meddig élek. Hát elmondom. Hátha tanulsz belőle.

Megbökögte a pipa hamuját a hüvelykujja kör-mével, nagyot szítt rajta, aztán hozzákezdett.

— Nem mindig laktam ám én idefent, úgy tudd meg. Lent laktam én is a faluban, mint a többi. Szép házam volt a községháza mellett. Bennvalóm is volt hozzá, jószág is bőven. Nagygazdának tartottak az emberek. A templomban is elől ültem, mindjárt a kurátor mellett, — már, amikor ott voltam. Mert bizony sokszor voltam távol az Isten házától. Egyszer hétfői vásárba kellett mennem s hát én elindultam már vasárnap reggel. A többiek ebéd után indultak, mégis megérkeztek idejében, de hát — mondtam nekik — nem nyelem én a port kietekkel, inkább elmegyek előre. S elmentem. Persze az istentiszteletet is elmulasztottam. Máskor: egy kicsi sarjú volt még a keretem végiben, gondoltam: levágom, az állatnak is hagy legyen vasárnapja. S levágtam. Éppen istentiszteletről jöttek a többiek, mire készen lettem. Harmadszor: valami rendbetenni való akadt a ház körül. Negyedszer: éppen akkor jött rám, hogy peceket faragjak a kis kapuba, amikor beharangoztak. S így mindig akadt valami, úgy hogy ejjsze többet voltam távol az Isten házától, mint benne.

(Folytatása következik.)

Sárbogárdi népfőiskola

Az Unitárius Nők Országos Szövetsége f. év április hó 25-én tartott közgyűlésén elhatározta, hogy Sárbogárdon az Unitárius Püspökség birtokán nyári gazdasszonyképző tanfolyamot rendez népfőiskolai jelleggel. Ennek felállításához, úgy a Főtisztelendő Püspök Ur, mint pedig az Egyházi Képviselő Tanács hozzájárulását adta.

A Földművelésügyi Miniszter Ur ügyünket a legnagyobb megértéssel karolta fel, amennyiben a gazdasszonyképzésre oktatókat bocsát teljes felszereléssel rendelkezésünkre. A háztartási tanfolyamot unitárius magyar öntudatot adó előadássorozattal egészítenénk ki népfőiskolává. Hallgatók lehetnek: A budapesten tartózkodó székely falusi leányok és a IX. egyházkör területén lakó unitárius leányok. Egy 6 hetes tanfolyamon 18—24 leány vehet részt. A rendelkezésünkre álló idő sajnos rövid ahhoz, hogy a szervezkedés munkáján kívül már az első tanfolyamot is megrendezhessük ez évben.

Tekintettel arra, hogy az épület felszereléséről és berendezéséről a budapesti Nőszövetség óhajt gondoskodni, kéréssel fordulunk budapesti hittestvéreinkhez, segítsenek bennünket ebben az erőnket próbára tevő nagy megmozdulásunkban. Június 3-án megtartott r. közgyűlésünk 3000 P-t szavazott meg (alapító tagsági pénzünket) a berendezés megalapozására. Nagy segítséget jelent nekünk a Budapesten fennjárt erdélyi papnék megértő munkája és

a székely falusi asszonytestvéreink mellénk állása. Szóttéseket: lepedőt, szalmazsákot, törülközőt, tollpárnát stb. ajánlottak a sárbogárdi népfőiskola be rendezéséhez. **Kis erdélyi faluk példát mutató megmozdulása nagy erkölcsi erőt jelent számunkra.** Jóformán minden háztáj adott egy-egy darabot erejükön felül adakozva. Arra kérem a mi lelkes, megértő budapesti hittestvéreinket, nézzen szét ki-ki a maga lakásában, s ha bármi felesleget találna, tudassa felajánlását a Nőszövetség vezetőségével (V., Koháry-u. 4. I. e.). Nagyobb darabok elszállításáról gondoskodunk. Felszerelési tárgyak: asztal, szék, ágy, pohárszék, szekrény, polc, könyhaedény, tányér, pohár, kancsó, evőeszköz, petróleum és acetilén lámpa, stb.

Ez a megmozdulásunk legyen tanuságtétele a főváros és a falu összefogásának. E „kalákában” létesítendő népfőiskolának az a célja, hogy az unitárius székely leányok Pesten kiváló háztartási segítő erők, a „Székelyföldön” majd jó anyák és háziasszonyok legyenek.

Isten áldását kérjük megkezdett munkánkhoz.

vitéz Nyiredy Gézané.

elnök.

Hitben való megerősítés

Arról a felejthetetlen élményről, melyben áldozó csütörtökön részünk volt Koháry-utcai templomunkban — ha megkésve is — egy néhány szót mégis írunk kell. Az áldozó csütörtöki probléma a világon élő, mintegy 776 millió keresztény ember legnagyobb és legvitatottabb kérdése, amit többé nem lehet a „crédo, quia absurdum”: hiszem, mert lehetetlen felfogásával elintézni, megmagyarázás nélkül hagyni és — mint egy legyintéssel — átsiklani az áldozó csütörtök lényegén. A feltámasztás kérdése könnyebben érthető, hiszen előttünk folyik a tavaszi ébredés, ujjászületés. Azonban azt, hogy egy elég nehéz test, az unitárius Newton (1643—1727) nehézkedési törvénye ellenére levegőbe emelkedjék és a földről ismeretlen helyre távozzék s onnan visszatérjen — gondolom — nemcsak a 776 millió keresztény, de a 2.018 millió világon élő ember számára is megmagyarázhatatlan.

Felejthetetlen élmény számunkra a mostani áldozó csütörtök, mert templomunkban erre a kérdésre kaptunk feleletet, amikor az egyházközség vezető lelkésze teljesített szolgálatot. Elkezdve attól, hogy kezében bibliával, ősi székely módon belépet a virágfüzérrel feldíszített templomba, minden mozzanatával, minden szavával a probléma megoldásához segített. Alapigéje János evangéliuma XVI. részének, 28-ik verse volt: „Az Atyától jöttem. Ismét elhagyom a világot, hogy az Atyához menjek”. A beszéd conclusiója az, hogy Jézusban a lélek volt túlsúlyban, ezért lelkünk ura; benne a lélek szól az emberhez, aki az Atyától jött és újra az Atyához ment, ahová mindannyiunk-

nak a Mester útmutatása, követése útján föl kell emelkednünk. Tökéletesednünk kell: „Legyetek tökéletesek, mint a ti Mennyei Atyátok, tökéletes”.

Épen ilyen felejthetetlen a másik élmény is, midőn fehér és magyar ruhás ifjúk konfirmációhoz felált sorára gondolunk. v. Lázár János, már vitézzé avatott László nevű fiának imája és az egész ünnepi jelenet egy nem unitárius asszonyt arról győzött meg, hogy az unitáriusok valóban Jézus követői. Könnyel telt meg sokaknak szeme, midőn az ifjak bátor és tiszta feleletei után fölcsendült ajkukon a „Hiszem, vallom egy az Isten...” ősi dallama. Fodor Béla presbiterünk László nevű fiának imája is az élmény egyik legszebb része. Az úrasztalánál mindvégig körben álló ifjak magukhoz vették a Jézusra emlékeztető jegyeket s ezután Szent-Iványi Sándor vezető lelkész a gondnoki szék elé lépett, jelentve az egyházközség gondnokának, hogy az ifjú sereg várja egyházközségi tagokká való fogadását. Vitéz Kozma Ferenc ny. altábornagy, akinek 1664 óta 16 unitárius pap őse van — köztük az unitárius történetíró Kozma Mihály és Gergely — katonásan, rövid szavakkal üdvözlő és kézfogással tagokká fogadja az ifjakat, lelkükbe vésve: „Egy Istenünk, egy Magyar Hazánk” jelszavunk legyen mindig világító szövétnekül. Éreztük, hogy gondnokunk és lelkész elnökünk ősiséget becsülő, a modern tudománynak megfelelő munkássága biztosítéka annak, hogy egyházközségünk jó kezekben van.

Köröspataki Kiss Károly.

Irodalom

MIKLÓS ÖDÖN: A magyar protestáns egyházalkotmány kialakulása a reformáció századában. Pápa, 1942.

Hazai protestáns egyházaink ősi kormányzatai formáját illetőleg az a nézet alakult ki szakköreinkben, hogy az ú. n. lelkész-zsinati típusú volt. Ezzel szemben Miklós Ödön érdemes munkájában azt a nézetét fejt ki, hogy a magyar prot. egyházak ősi alkotmánya az egyes országrészekben nem zsinati rendszerű, hanem ókeresztény presbiteriális típusban alakult ki és az egyházi hatalmat ez a csupán néhány papból álló testület gyakorolta. E nézetének bizonyítására sorra veszi a protestantizmus hazai, ősi szervezkedési területeit, úgymint a Tiszántúlt, Erdélyt, az Északkeleti Felvidéket és a Dunamelléket (Tolna—Baranya) s kimutatja, hogy a protestáns szervezkedés alapjául a középkorból származó, fraternitásnak nevezett papi szervezetek összejövetelei szolgáltak. E szervezetek vezetői voltak az archidiakonok s a seniorok. Dévai Biró Mátyás, mint a bihari papság fraternitásának vezetőszemélyisége, vice-archidiakonusa felhasználta a bihari fraternitás 1544-i „zsinatát”, élve az alkalommal, arra, hogy a jelentkezett lelkészjelölteket a

papságra felavatta, azaz ordinálta. Tehát ő volt az első, aki a protestáns értelmű ordináció első alkalmazásával megindította a reformáció egyházalkotmányi szervezkedését. Az egész vezetőség mindössze négytagú volt (széniorok), mint a váradi 1569-i vagy a nyirbátori 1571-i zsinaton megjelent széniorok száma mutatja.

Dévainak bihari kezdeményezése az ordináció tekintetében utánzásra talált az ország többi területein, hatását a következő évi erdői zsinaton, valamint a felsőmagyarországi szabad kir. városok intézkedéseiben észlelhetjük. 1550 táján jelentkezett protestáns egyházkormányzati feladatok ellátásának jelölésére hazánkban először a püspöki cím. A zempléni archidiakonátus papsága használta, amivel szemmeláthatóan az első széniorot kívánta különleges ordinátori megbízatása mellett kiemelni a többiek közül. Nemsokára ezután megalakult az erdélyi nemzeti egyház három szuperintendenciája bizonyos egyházvidékek tömörüléséből; a szuperintendensi cím hazánkban, Miklós szerint, erdélyi eredetű.

Még megállapítja azt is, hogy a reformáció papjait a senatus ecclesiasticus (= széniorok) helyezte el, a városi és falusi vezetőség ajánlására, amelynél az utóbbi a gyülekezet közhangulatára támaszkodott.

Mindezeket bőségesen bizonyítja. Azonban történelmi kapcsolatokat nem tud felmutatni arra vonatkozólag, hogy milyen viszonyban áll ez a szervezet a cseh-morva atyafiak egyházalkotmányaival. Annyi tény, hogy a cseh-morva szervezet kialakulása évtizedekkel előzte meg a magyar szervezetet. Az is tény, hogy a cseh-morva atyafiak vezetőit szénioroknak hívták, legfőbb szervük a kistanács = senatus. Idézi Dávid Ferencünket is, aki azt állítja, hogy az anyaszentegyház igazgatásában a „csehekhez hajlánk”.

E kérdésnek bővebb felderítése, a magyar reformáció viszonya a cseh egyházhoz, a jövő feladata. Már Tóth György szerette volna az unitárius egyházszervezet alapjait kikutatni, de ez nem sikerült neki a XVI. századra vonatkozólag.

Miklós könyve megerősít bennünket abban a felfogásban, hogy hol keresendők a mi egyházszervezetünk alapjai és reméljük, ösztönzőleg fog hatni abban az irányban, hogy a lengyel-cseh-magyar egyházszervezeti kapcsolatok csakugyan felderíttessenek.

Botár Imre.

Hirek

Úrvaesorai kenyeret és bort adtak a pünkösdi ünnepre a Misszió Ház temploma részére Sándor Jánosné és Szondi Eszter homorodalmási származású, Pesten dolgozó asszony és leány. Nemes tetteik legyen mindannyiunk részére buzdítóul.

Rádió közvetítette istentiszteletünket június hó 14-én, d. e. 9 órakor a Koháry-utcai templomból. A szolgálatot Darkó Béla füzesgyarmati lelkész fia végezte.

Felhívjuk híveink szíves figyelmét arra, hogy június hó 15.-után csak d. e. 9 órakor tartunk istentiszteletet a Koháry-utcai templomban.

Tanévzáró istentiszteletet tartottunk a Koháry-utcai templomunkban június 7-én, vasárnap, d. e. 9 órakor. Szolgált Kereki Gábor vallásitanító lelkész. Az ünnepélyes istentisztelet megelőző héten minden hittanesoportban megtartottuk a vallásvizsgákat. Ezekben az egyházkör képviselői elnököltek s egyházközségünk nevelésügyi bizottságának tagjai is megjelentek. Örvendetes volt látni, hogy a szülők olyan szép számmal jelentek meg a vallásvizsgákon.

A MÁV-telepi Protestáns templomban nyáron, július és augusztus hónapok folyamán nem tartunk istentiszteletet.

A Duna-Tiszamenti unitárius egyházkör évi rendes közgyűlését 1942. június hó 19-én, pénteken d. u. 4 órakor tartja a pestszentlőrinci unitárius templomban. Este 7 órakor istentisztelet alkalmával imádkozik és prédikál Biró Lajos hódmezővásárhelyi lelkész.

Hivatalos órák az Egyházi Könyvtárban és az Iratmissziónál. Az Egyházi Könyvtár és az Iratmisszió ezután közös időben tartanak hivatalos órát, minden csütörtökön d. u. 4–6. és minden vasárnap d. e. 10–12. A könyvtár és iratmisszió helyisége a Koháry-utca 4. szám alatt jobbra, az első emeleten van. Beszerezhetők az Iratmissziónál az összes egyházi könyvek, énekeskönyvek és bibliák. Könyvtárunk pedig rendelkezésül áll az unitárius irodalom után érdeklődő híveinknek.

A legutóbbi Főtanács jegyzőkönyveit megküldötték egyházközségünkhöz. Egyházközségünk azon tagjai, kik a Főtanács tagjai is, a lelkészi irodán (V., Koháry-u. 4.) átvehetik a jegyzőkönyveket azok árának megtérítése ellenében.

Lelkészek nyári szabadsága. Egyházközségünk lelkészei felváltva szabadságra mennek. Barabás István lelkész június hó 15-től augusztus 1-ig, Szent-Iványi Sándor vezető lelkész augusztus 1-től szeptember 1-ig, Kereki Gábor vallásitanító lelkész augusztus 1-től szeptember 1-ig.

A magyarkúti gyermeknyaralás legnagyobb sajnálatunkra ezen a nyáron el kell, hogy maradjon. Ennek egyetlen oka és egyuttal ma-

gyarázata az, hogy a jelenlegi helyzetben a Magyarokúton nyaraló gyermekek élelmezését nem látjuk biztosítottak. Az egyházközség nem nyújthat garanciát arra, hogy az élelmezési nehézségek idejében fennakadás nélkül tudja a legszükségesebb dolgokat biztosítani. Természetesen mindannyiunknak nagyon fog hiányozni a mindig vidám és játszástól farkasétvágyú gyermekek serege, viszont nem lehet épen ezeket a jóéltvágyú gyermekeket a ma teljesen bizonytalan jövőjű nyaralás viszontagságainak — felelősségünk tudatában — kitenni. Még azt is meg kell emlétenünk, hogy nyaralótelepünk épületeit esetleges szükségben a magasabb nemzeti érdekeknek is alá kell vetnünk s könnyen megtörténhet, hogy ezekre való tekintettel a hatóság igénybe veszi azokat. Ezekre való hivatkozással és annak reményében, hogy a mai helyzet nehézségeit mindannyian megértjük, kifejezve a jövő nyári magyarokúti gyermeknyaraltatás sikere iránti bizalmunkat, szülőknek és gyermekeknek jó és hasznos időtöltést kívánunk.

Iskolás növendékeink jutalmazása. Tudomására hoztuk a szülőknek és iskolás gyermekeknek egyaránt, hogy az iskolai év végén a jó előmenetelű és egyházunk iránti buzgalmuknak minden téren kifejezést adó iskolás növendékeink közül egy néhányat jutalomban részesítünk. Erre a célra rendelkezésül áll az egyházközségnek *Józan Miklós* püspök úr, a budapesti egyházközség hosszú évtizedeken át volt lelkesze püspökké választása és egyházközségünkben való eltávoztása alkalmával a hosszú, szép és eredményekben gazdag munkássága emlékére létesített alapja. Mint értesültünk, illetékesek a legközelebbi napokban hoznak döntést ebben az ügyben. A jutalmazottak névsorát így lapunk következő számában hozzuk nyilvánosságra.

Esperesi vizsgálat a Budapesti Unitárius Egyházközségben. Egyházunk főhatósága egyházközségünket esperesi vizsgálat alá rendelte. A hosszú évtizedeken át püspöki vizsgálat alatt álló és így ezt a kiváltságot élvező egyházközség életében jelentős változást jelent az új helyzet. A Duna-Tiszaamenti Egyházkör esperese, dr. *Csiki Gábor* és *Ferencz József* köri jegyző június hó 11-én, csütörtökön tartották meg az esperesi vizsgálatot. Ez alkalommal d. u. 6 órakor istentiszteletet tartottunk Koháry-utcai templomunkban, melyen esperesafia mondott beszédet. Istentisztelet után közgyűlés volt, melyen a hívek az esperes által feltejt kérdésekre adtak választ az egyházközség életére való felvilágosítás képen.

Esperesi vizsgálat Dunapatajon. A dunapataji leányegyházközségben június hó 4-én tartott esperesi vizsgálatot dr. *Csiki Gábor* esperes. Az istentiszteleten esperesafia mondott lelkesítő beszédet a fiatal egyházközség híveihez, majd az istentiszteletet követő közgyűlésen az egyházközség úgy döntött, hogy a szórványegyházközségi minőség helyett a budapesti egyházközség leány-

egyházközségeként kíván tovább élni mindaddig, míg kellőképen meg nem erősödik. A délutáni istentiszteleten *Ferencz József* központi misszió-lelkész, köri jegyző atyánkfia mondott imát. Ez alkalommal tartották meg az iskolás gyermekek vallásvizsgáját is, melyen az egyházkör nevelésügyi bizottságának képviselőjében *Ferencz József* afia elnökölt.

A Heltai Gáspár Bibliakör és az Egyházi Zenekar június hó 18-án, d. u. 7 órakor a Koháry-utcai templomban évadzáró templomi ünnepélyt tart, melyen bibliát magyaráz *Szent-Iványi Sándor* vezetőlelkész és az egyházi zenekar teszi színessé játékával. Minden bizonnal felemelő lesz ez az ünnepség is, mint a többi hasonló. Garancia erre a szereplők eddigi munkássága.

Lelkeszi Nyugdíj Alapra az alábbi szíves adományok folytak be május hó 31-ig: özv. dr. *Nyirő Gézané* 2, *Bajcsy Istvánné* 6.40, *Katona Sámuel* 1, *Bácsy Dániel* 10, id. *Rédiger Béla* 1, *Boncza Ferenc* 5, *Biró József* 1, *Doczy Dezső* 10, dr. *Surányi Ede* 7.50, *Tibody Gyula* 1, *Páll Mária* 1, dr. *Havas Béla* 100 pengő, összesen 145 pengő 90 fillér. *Zsigmond Lőrinc* pénztáros. Isten áldása legyen minden adakozón.

ANYAKÖNYVI BEJEGYZÉSEK MÁJUS 10. JUNIUS 10-ig. Kereszteltük: *Fülöp Elek* és *Kövér Rózsa* unitáriusok — *Rózsa, Etelka* — *Gombos Sándor* és *Andrássi Junliánna* unitáriusok (Dunapataj) — *Pál-Kutas Márton* unit. és *Fodor Veronika* ref. — *Márton, Mihály* — *Dömötör György* és *Hochteil Anna* unitáriusok — *Olga, Judit* — *Schneider Lajos* ref. és *Pavlovszky Ida* unit. — *Ida, Katalin* — *Tóth Dénes* unit. és *Zsigmond Mária* ref. — *Dénes, Péter, Miklós* — nevű gyermekét. Isten bőséges áldása legyen a szülőkön és a gyermekeken egyaránt.

Házasságot kötöttek: *Zsigmondi Béla* ref. és *Ország Ilona* unit. — *Kálmán Albert* és *Kovács Vilma* unitáriusok — *Frenesik Károly* r. kath. és *Berei Margit* unit. — Isten, ki összeköti a szíveket, áldja meg a kötött frigyeket.

Temettük: *Benedek Gyula* 20-, *Tetkes Ernő* 69-, dr. *Csomor Béláné* sz. *Bácsi Mária* 34 éves testvéreinket. Isten adjon nekik csendes nyugalmat, nekünk vigasztalást. Emléküket szeretettel őrizzük.

A 345. sz. „János Zsigmond“ unitárius eserkészcsapatunk régi vágyálmának megvalósítását vette tervbe: *Erdélyben* való táborozást. A mai nehézségek világában ennek megvalósítása lényegesen több akadályba ütközik, mint eddig, de a csapat paranesnoksága és Szervező Testülete

megküzd a legnagyobb akadállyal is. Bármily időket élünk is: az örök fiú táborozik, kiket a halhatatlan nemzeti élet számára akarunk *férfiakká* nevelni. De ezeken felül egy erdélyi táborozáson annyi élményben van az ifjúnak része, testileg, lelkileg felüdül, megismeri hazánk legszebb és legromantikusabb vidékét: *Erdélyt* — s mindezek egész életére kihatással lesznek.

A táborozás megvalósítása igen súlyos, felelősségteljes, nagy és nehéz feladat elé állítja a vezetőséget, teszi ezt azonban azért is, hogy *egyetlen egy unitárius cserkész se maradjon itthon*. Az hogy valakinek a szülei nem bírják fizetni a táborozási költségeket, nem lehet akadály. Unitárius ifjainkról van szó, az ő jövőjükről, arról, hogy egy egész életre kiható szép élményekben gazdag táborozást tudjunk mindenkinek biztosítani. A csapat parancsnoksága és Szervező Testületének minden tagja, a szülők meghoznak minden áldozatot, de meg kell mozdulniuk azon unitárius testvéreinknek is, akik nem tartoznak szorosán a csapathoz, hogy lehetővé tehessük a táborozást azok részére is, akiknek a sors kevesebb anyagi lehetőséget juttatott. Aki tehát teheti, fedezze, ha csak részben is, szegény és arra rászorult unitárius cserkészünknél táborozási díját. Reméljük, hogy minden cserkészt sikerül táborba vinni s annak reményében, hogy majd eredményekben gazdag és szép táborozásról számolhat be a csapat — kívánunk úgy a Parancsnokságnak, mint minden cserkésznek „*JÓ MUNKÁT!*”

(Ó. V. A.)

Nőszövetségi hírek. *Április hó 20-án megtartott közgyűlésünk határozata szerint néhai dr. Enyedi Róbertné, Pünkösdi Mária emlékeztérére Nőszövetségünk alapítványt létesít. Szegénysorsú, árva, vagy hadiárva leánygyermek taníttatására (belekapcsolva a B. Mária gyámszülőtársaságot), másodsorban székelly falusi leányok taníttatására (sárbogárdi népfőiskola). Ezideig ez*

Istentiszteleti sorrend július hónapban :

H O L	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A) Templomokban :			
V., Koháry-utca 4. . . .	5, 19, 12, 26	d. e. 9. " "	Szent-Iványi S. Kereki Gábor
Misszió Ház IX., Högyes E.-u. 3.	5, 12, 19, 26	d. e. 10. " "	dr. Csiki Gábor Ferencz József
" " " "	" "	" "	" "
C) Vidék :			
Dunapataj	5, 19	d. e. 10. és d. t. 3	Kereki Gábor " "

évre 160 P. ajánlást kaptunk. Kérjük a nőtestvéreinket, aki teheti, adakozzék a nemes célra, néhai kedves testvérünk, leányaink áldott emlékére lelki-vezetője emlékének.

Arra kérjük az *Iván Alap — Berde bizottságra* adakozókat, hogy a nyári hónapokra is juttassák el adományaitukat Nőszövetségünk pénztárába. A nehéz beszerzésekre való tekintettel könnyítünk az Egyház munkáján, ha őszi beszerzésre nyár végén rendelkezésre áll bizonyos összeg a gimnázium számára. Augusztusi v. szeptemberi számunkban nyugtázzuk ez évi adakozóink adományait.

A **Budapesti Egyházközség Vezetősége** felajánlotta a Nőszövetségnek, hogy Magyararkúton arra való tekintettel, hogy a gyermeknyaraltatást nem sikerül megoldaniok unitárius hivek nyaralását szervezze meg. Körülbelül 20—30 ágy áll rendelkezésre 4 nagy helyiségben. Ebből 2 női, 2 férfi szobát rendeznénk be. Turista igényeknek felel meg a berendezés. Erre való tekintettel, az árakat is ennek megfelelően szabják meg. Napi hálás 1 P. Ha több napra veszi valaki igénybe, vagy nagyobb család nyaral, úgy napi 80 f., gyermeknek 60 f. Ha reggeliről tudunk gondoskodni, úgy kávé 40 f., tej 30 f., tea 20 f., cukor és kenyér nélkül. A kertben termelt zöldségekből vásárolni lehet, s a konyha is rendelkezésre áll. A közelben levő vendéglőben étkezhetnek a nyaralók. A jó, friss magyarkúti forrás víz és csendes környezet várja a nyaralókat. Jelentkezni lehet: Unitárius Szövetség, V., Koháry-u. 4. I. e. és a lelkész irodában. (Koháry-u. 4. II. em. Tel: 317—529:)

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő: Szent-Iványi Sándor
Felelős kiadó: Ferencz József

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon 117-529.

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj egy évre 4—P.

A lap tulajdonosa a Budapesti Unitárius Egyházközség

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.

Utánaküldés kizárva!

Uj cím :